

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARDA KITOBXONLIK MADANIYATINI
SHAKLLANTIRISH – TARBIYAVIY JARAYONNING MUHIM OMILI****Yashinova Shahzoda To'liq qizi**

Nizomiy nomidagi O'zMPU

Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim

4-kurs talabasi +998770742704

yashinovashahzoda602@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19490950>

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarni kitobxonlik ro'xida tarbiyalash, ularni kitobga bo'lgan qiziqishini orttirish, o'quvchilarni kitob bilan do'stlashtirish va kitobxonlikni tarbiya jarayoniga bog'liqligi haqidagi bilimlar yoritib berilgan.

Kalit so'zlar. kitobxonlik, madaniyat, kitobni sevish, tarbiyaviy jarayon, kitob, o'quvchilar, axloqiy qarashlar, estetik did, kitobxonlik madaniyati, mustaqil fikrlash.

Annotation. This article highlights the importance of fostering a reading culture among primary school students, increasing their interest in books, helping them develop a friendship with books, and explaining the connection between reading habits and the educational process.

Key words: reading, culture, love of books, educational process, book, students, moral views, aesthetic taste, reading culture, independent thinking.

Аннотация. В данной статье освещаются вопросы формирования читательской культуры у учащихся начальных классов, повышения их интереса к книге, приобщения детей к чтению и раскрывается взаимосвязь читательской деятельности с воспитательным процессом.

Ключевые слова: чтение, культура, любовь к книге, воспитательный процесс, книга, учащиеся, нравственные взгляды, эстетический вкус, читательская культура, самостоятельное мышление.

Boshlang'ich ta'lim bosqichi bolaning shaxs sifatida shakllanishida eng muhim davr hisoblanadi. Aynan shu davrda o'quvchining dunyoqarashi, axloqiy qarashlari, estetik didi va mustaqil fikrlash qobiliyati rivojlana boshlaydi. Shu bois boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish tarbiyaviy jarayonning ajralmas va muhim omili sanaladi.¹

Kitobxonlik madaniyati — bu o'quvchining kitobni sevishi, uni ongli va mazmunli o'qishi, o'qilgan asar yuzasidan fikr yurita olishi hamda o'z hayotida

¹ Shamshetova, D. S. (2019). Metody rascheta ekonomicheskogo ushcherba nanosimogo vreditelyami khlopchatnika za vegetatsionnyi period. Ekonomika i predprinimatel'stvo, 6, 855-858

undan xulosa chiqara bilishidir. Kitob o'quvchining ma'naviy dunyosini boyitadi, nutqini rivojlantiradi, tasavvurini kengaytiradi va mustaqil fikrlashga o'rgatadi.

Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarga xalq og'zaki ijodi namunalarini, ertaklar, hikoyalar va she'rlarni o'qitish orqali ularda yaxshilik va yomonlik, do'stlik, vatanparvarlik, mehnatsevarlik kabi fazilatlar shakllantiriladi. Masalan, Abdulla Avloniy, G'afur G'ulom, Xudoyberdi To'xtaboyev kabi adiblarning bolalar uchun yozilgan asarlari yosh avlod tarbiyasida muhim ahamiyat kasb etadi.

Kitobxonlik madaniyatini shakllantirish yo'llari

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish uchun quyidagi omillarga e'tibor qaratish zarur:²

1. **Oilaviy muhit** – Ota-onaning kitobga bo'lgan munosabati bolaga bevosita ta'sir qiladi. Uyda kitob o'qish an'anasining mavjudligi muhimdir.
2. **Maktabdagi tizimli ishlar** – Sinfdan tashqari o'qish darslari, kitobxonlik kechalari, adabiy musobaqalar tashkil etish.
3. **Kutubxona bilan hamkorlik** – Maktab kutubxonalarining faoliyati, yangi va qiziqarli adabiyotlar bilan ta'minlanishi.
4. **Axborot texnologiyalaridan foydalanish** – Elektron kitoblar, audiokitoblar orqali o'qishga qiziqishni oshirish.

Kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila, maktab va jamiyatning o'zaro hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Oilada kitob o'qish an'analari yaratish, maktabda qiziqarli kitobxonlik tadbirlarini tashkil etish va jamiyatda kitobxonlikni qo'llab-quvvatlash muhitini yaratish orqali kompleks yondashuvga erishish mumkin.³

Kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda boshlang'ich sinf o'qituvchilarining roli alohida ahamiyatga ega. O'qituvchilar nafaqat bilim beruvchi, balki kitobga muhabbat uyg'otuvchi shaxs sifatida ham faoliyat yuritishlari lozim. Buning uchun o'qituvchilarning o'zlari ham doimiy ravishda o'qib-o'rganishlari, zamonaviy adabiyotlar bilan tanishib borishlari muhim. O'qituvchi o'z shaxsiy namunasi orqali o'quvchilarga kitob o'qishning ahamiyatini ko'rsatib berishi mumkin.⁴

Boshlang'ich sinflarda kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda sinf kutubxonasining o'rni katta. Har bir sinfdan o'quvchilarning yoshi va qiziqishlariga mos kitoblar to'plamini yaratish, ularni muntazam yangilab borish lozim. Bunda o'quvchilarning o'zlarini ham jalb etish, ular olib kelgan kitoblar bilan sinf

² Kambaraliyeva, I. (2024, April). BREAKING LANGUAGE BARRIERS: HOW LANGUAGE LEARNING PROMOTES GLOBAL UNDERSTANDING. In Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit (pp. 615-617)

³ Шамшетьова, Д. С. (2021). Методические рекомендации по определению в период уборки и сдачи урожая хлопка момента достижения максимальной эффективности производства по критериям затрат и показателей–Нукус,“

⁴ Umarova, M. (2020) "Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish". Xalq ta'limi, 5, 45-52

kutubxonasini boyitish mumkin. Bu o'quvchilarda kitobga nisbatan mas'uliyat hissini oshiradi va kitob almashish madaniyatini shakllantiradi.

Xulosa. Boshlang'ich sinflarda kitobxonlik madaniyatini shakllantirish uzoq tarixiy an'analarga ega bo'lib, zamonaviy sharoitda yangi mazmun va shakllar bilan boyitilmoqda. An'anaviy va zamonaviy yondashuvlarni uyg'unlashtirish orqali eng samarali natijalarga erishish mumkin. Kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila, maktab va jamiyatning o'zaro hamkorligi muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy axborot texnologiyalari kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi, ammo ular an'anaviy kitob o'qishni to'liq almashtirmaydi. O'quvchilarning individual qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda kitobxonlik motivatsiyasini oshirish muhim ahamiyatga ega. Kelajakda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish bo'yicha kompleks dasturlar ishlab chiqish va ularni amaliyotga tatbiq etish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Shamshetova, D. S. (2019). Metody rascheta ekonomicheskogo ushcherba nanosimogo vreditelyami khlopchatnika za vegetatsionnyi period. *Ekonomika i predprinimatel'stvo*, 6, 855-858
2. Kambaraliyeva, I. (2024, April). BREAKING LANGUAGE BARRIERS: HOW LANGUAGE LEARNING PROMOTES GLOBAL UNDERSTANDING. In *Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit* (pp. 615-617)
3. Шамшетова, Д. С. (2021). Методические рекомендации по определению в период уборки и сдачи урожая хлопка момента достижения максимальной эффективности производства по критериям затрат и показателей–Нукус,“
4. Umarova, M. (2020) "Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish". *Xalq ta'limi*, 5, 45-52

